

I dag följer vårt andra och sista avsnitt där vi blickar tillbaka på överste Ernst Ericssons bok "Ur Skedevi kyrkohävd" — en bok som utkom för närmare 50 år sedan.

På en av sidorna i Skedeviboken ses en ung flicka i Skedevidrätt. Flickan var författarens dotter Maud, som då 1928 var 17 år.

Oblatask är äldsta klenoden

Skedevi kyrkas inventarier behandlas utifrån av Ericsson. Den äldsta inventarieförteckningen skall vara från 1574.

Socknens dåvarande högre ståndspersoner skänkte mycket. Beata Margareta Uggla på Johannislund, som "minne efter sin Sal. Herre Baron Cammarherren och Capitan för Östanslags Compagnie Hr Carl Gustaf Ulfsparre", skänkte flera föremål.

Äldst bland föremålen är en oblatask av elfenben och förgyllt silver. Den skall vara framställd omkring år 1825.

Sköldarna i kyrkan var 1928 20 till antalet. Vapensköldar i trä varav tre huvudbaner från Ulfsparres, en från Ugglas. Ett vapen är efter Beata Bonde. Hon dog på Tisenhult 1680. Ulfsparres och Ugglas släkter innehade under århundraden Tisenhult och Johannislund (Ekeby).

Kyrkogården omtalas i protokoll från en stämma i klosterstugan 26 april 1671. Man måste fastslå gränsen mellan kyrkogården och Hagby, som då ägdes av Louis de Geer.

Man vet inte bestämt om kyrkomur funnits före början av 1700-talet. Men 1707 fick sockenmännen (bönderna) förmaningen att "wähl laga at deras Kyrkemurs Tak äre behålle".

Västra kyrkogårdsmuren flyttades ut 1778. Grönt målade järnportar bortogs 1823 eller 1824. År 1821 beslöt om utvidgning i norr varvid krävdes att varje hemman körde fram 20 lass sten kommande vinter. Det gick åt över 1.000 lass!!

Rnligt muntlig tradition skall på 1800-talets första del ha planterats träd, som omger huvudgångens bredare del, på initiativ av rotmästaren, nämndemannen och kyrkorådsmedlemmen Jan Persson i Torpa.

Det berättas att denne Jan Persson brukade åka till kyrkan i färd förskinn och med oxar som dragare. Hans bouppteckning visade på att besparingarna satts i 14 silverbågar, men han hade endast två skjortor.

Men Jan Perssons vilorum på den kyrkogård han ägnade så mycken omtanke är bortglömt...

Skedeviboken berättar om svåra umbäranden

"Bilder ur sockenlivet" är Ernst Ericssons kapitel V, det sista, i boken — och den verkligen spännande läsningen. I inledningen säger författaren att han skall försöka framkalla några bilder ur sockenlivet i Skedevi under gångna tider och fram till 1830-talet. Men Ericsson beklagar

att de äldsta kyrkoböckernas notiser är sparsamma, att en lucka uppstått på 70 år i sockenstämmoprotokollen och att endast de 20 åren 1807–1826 har något riktigt givande att komma med.

Hungern skördade offer

Första sockenstämmoprotokollet är av år 1619. Först från 1653 blir protokollen verkligt utförliga. Från 1738 till 1806 hade protokollen skrivits i ett särskilt häfte, vilket enligt Ericsson sannolikt förkommit.

Man får reda på att 23–24 kannor nattvardsvin förbrukats per år i början på 1680-talet varför man vill få fler än fyra tunnors vinkorsråg i anslag.

Inkomster var ofta på den här tiden skallepengar — överskott efter skallgångsjakt på större rovdjur. År 1645 fick kyrkan motta två björnhudar, men de fattiga givarna fick sju daler.

Fattigvården var primitiv. De som kunde fick gå omkring och tigga. De fullständigt orkeslösa intogs på fattigstugan vid kyrkan och fick leva på gåvor i samband med barn-dop, bröllop och begravningar. Vid biskopsvisitationen 1745 fanns endast fem personer på fattigstugan, ytterligare fem hade underhåll. Ingen gick omkring och tiggede.

OHYGLIG HUNGER
Hungeråret 1651 var nöden ohygglig. Dödssiffran steg till 88 mot normalt 10–20. Men endast elva fall i dödboken angavs vara direkt orsakade av hungern.

Åren 1650–51 antecknas som döda av hunger en Lars Lunnewald i Stenkulla, en tiggerska drunknad i Möjesjön, en tiggare död i skogen vid Fogeltorp, en man från Käxelvik och en kvinna och man från Mullsäter "döde i hungersnöd", Jon

dräng på Noraskog, en hustru i Espetorp och en piga i Råfvenäs dötto, en tiggerska från Tjällmo död av hunger i Husbyskogen och som avslutning en tiggarpojke fanns död av hunger i Husby kohage.

Hungerdöden återkom senare 1674–75 och 1710. Då på Frogetorp, Jonsberg på Tollings ägor och vid Johannislund (en f.d. amma).

Efter det att mesta delen av 1600-talet omfattat 10–20 döda i Skedevi, undantogs 1695, steg siffrorna på 1690-talet med befolkningsökningen till 30–40 per år. I stort hölls dessa siffror hela 1700-talet. Undantag var 1698 med 129 dödsfall och epidemilåret 1679 med 75. Då härjade kopporna. År 1698 var ett svårt nöddår. Dödsorsaken antecknas dock ingen gång som hunger. Men istället ofta som starksjukan/rödsot, det vill säga dysenteri — säkert en följd av långvarig undernäring.

"ELÄNDIG TID"
I dödsboken antecknas efter 1698: "Detta året var eländig, dyr tid, så att jämväl de förmögaste måste äta bark, på hungern följde starksjukan."

År 1699 drogs landet in i stora nordiska kriget. Fyra regementen, däribland Östgöta infanteri, över-skeppades till Tyskland, däribland ett 20-tal man från Skedevi.

Man vet med säkerhet att tre kom tillbaka. Soldaterna Hans Brant och Nils Damberg samt fänriken Samuel Croning.

Elsa Ericsson, Vingåker, på sitt 92:a år, med morskusins Ernst Erikssons Skedevibok.

Hans Carlsson Brant blev knekt 1681 vid Östanslags kompani, gifte sig med Ingeborg Andersdotter, troligen dotter till rothållaren Anders Larsson i Byle och dennes hustru Valborg Joransdotter.

Han fick avsked i Wismar 1701 maj då han fyllt 50. Kom hem och ärvde ett hemman i Byle, levde till 1742 blev 92 år.

Damberg kom hem från Ryssland 1721 efter krigsfångenskap. Drunknade vid "Sunds värkar" 1738.

Croning kom i fångenskap vid Perevolotjna. Fördes till Sibirien och troligen Tobolsk. Kom hem 1722 och fick fritt uppehåll på Johannislund där han dog 1748 78 år gammal.

LIVLIGA BRÖLLOP

År 1700 beslöt att endast fyra man skulle bära brudpällen vid bröllop — tidigare skulle allt manfolk vara med och pällen hade blivit sönderri-ven... Samtidigt förmanades församlingen att lära sina barn läsa i bok.

Vi kan vidare läsa om att Pjunkte-Nils inte får inhysas då han inte begått nattvarden under några års tid, att slagsmål ägt rum (1711) i Björnhult efter gudstjänsten, att mellan 1630 och 1690 sex mord och avrättningar inträffat. Bl.a. avrättades 1690 den 25 november en man och en kvinna på Entorpmön därfor att de fått barn och mannen varit kvinnans farbror.

Det framgår också att husbehovs-bränningen var av stor omfattning. Socken hade 54 5/8 hemman. Vid ett tillfälle, 1788, förklarade sig 27 1/8 för, 27 1/2 hemman mot husbehovs-bränningen.

Det intressanta protokollet är undertecknat av Nils Engström, Per Persson i Rejmyre, Gabriel Persson i Örnertorp, Per Månsson i Torpa, Måns Gustafsson i Danstorp, Per Persson i Nora, Eric Larsson i Valleräng, Eric Jonsson i Byle, Per Andersson också Byle.

Den 31 maj 1807 beslöt att inza kronbröllop fick hållas längre än till tisdag aften från söndagen...

Prästen ålades att noga tillse att gästerna inte undfågades så pass att de under hemresan äro i fara att fördärva både sig själva och kreaturen...

HEMSK VARGPLAGA

I juni 1823 sattes förbud för septemberkalasen. Tillfällen då "ej allena Guds gåvor blivit missbrukade utan och svordomar, trötter och slagsmål samt andra laster blivit utövade..."

Ericsson ägnar i boken dessa inblickar i vardags- och helgdagslivet för cirka 200 år sedan flera sidor. Han skrev om sockenmagasinet, fattigvårdsrätten, folkundervisningen, saltpetertillverkningen, hälso- och sjukvården, skallgångsordningen.

Nästan en drunkning

Ernst Ericsson har i boken gjort intressanta utdrag ur dödsängerna. Vi skall här återge några av dessa — plus några som vi under egna forskningar per mikrofilm i Katrineholms stadsbibliotek vaskat fram och funnit intressanta. De senare med start 1796.

När datum återges bör poängteras att detta i de flesta fall kan vara begravningsdagen. I många fall antecknades inte dödsdagen.

Olycksfallen har dominerats av drunkningar. På cirka 300 redovisade år drunknade i Skedevi 140 personer.

1647 7 januari Per Ingvallson från Sila, drunknade i Silasjön. 37 år.

1654 9 april Jon och hans son från Perstorp drunknade föregående år åtta dagar före jul och blevo upptagna 5/4.

1698 8 december begrovs Berie i Skärfors, som drunknade i Tisnaren St. Andreas-aftonen.

1675 trettondagsmorgonen Olof Olofsson i Sila "å ijslägger" i Tisnaren, då han ärnade sig till kyrkan.

1682 17 juli begrovs Olof Hindrics-son i Magnehult, som drunknade i Hunn då han skulle fara hem 10/7 från bröllopet i Sillesjö, 36 år.

1688 24 oktober volontären vid Livgardet Jacob Ulfsparre i gölen vid Johanstorp.

1692 20 oktober Måns Larsson i Braxnäs ovanför Håffa hamnar då han skulle följa Gottskalks i Pers-torp lik till kyrkan.

1696 16 februari Per Gottskalksson i Vagaren, 42 år.

1706 26 december (annandag jul) drunknade i Magnehultsjön Gabriel Svensson, 40 år, och Anders Olofsson, 29 år, bägge Magnehult, samt hustrun Brita Olofsdotter i Sågen, 45 år.

1708 6 december Olof Månsson i Frogetorp, 67 år, med honom Ellsabet Gillusdotter, 17 år, drunknade på Frogetorp-sjön.

1713 29 november Olof Månsson i Valleräng, på Kalefjärden, 35 år.

Vidare under 1700-talet — mellan 1722 och 1777 — inträffade drunkningar bl.a. i Hunn, Regnaren, Nylingen, Marsjön, Brosjön, Åtskilliga i Tisnaren. De olyckliga kom från Sund, Kvarnfallet, Kalbo, Torpa, Byle, Braxnäs, Svartorp, Bre-myra och till olyckorna antecknas nedkörning i not-dal, "då han sköt en släde med två istavar", då han skott-nätjade, under flske, i ån under flske med luster (Per Folkesson, Svartorp, 56 år, 1757).

Den mest omtalade drunkningen i Skedevi — jämte de tillfällen flera drunknat samtidigt — torde ha inträffat 18 juli 1826 i Tisnaren. Då drunknade nämligen prosten Sven Engström, den man vars handskrift var sådan att vi nu i eftervärlden har mycket lätt att läsa i husför-hörs-dop-vigsel- och begravnings-böckerna epoken 1790–1826.

KLARADE BRÖLLOPET?

Men det har anteckats andra märkliga orsaker till bortgång än drunkningar.

1620 26 december. Måns hustru i Torstorp "bräddog av ett spöke i källaren."

1645 1 maj Lasse Göransson i Byle av en gran, som han vid falletug-

Ernst Ericsson enligt tav

Skallgång förrättades två gånger per år, vår och höst. Skyttar utställdes av valda skallfogdar och fick skjuta endast på varg och lo fram till bakskalet då även räv fick fallas.

Iske-skyttar skulle medföra yxa, pik eller jaktspjut. Var sjunde man i skallöret var ordningsman.

År 1836 fälldes i Östergötland 25 vargar och 15 lo. Sista björnen i Skedevi lär ha skjutits 1671, sista vargen 1864, sista 1883.

Särskilt på 1800-talet var vargplagan hemsk i Skedevi. Speciellt i utkanten av byarna. Svin, får och hundar togs av vargarna.

År 1818 tillstas åtta snöfogdar för vägnarna vintertid.

År 1826 fick fjärdingsmannen rum i fattigstugan.

gande själv kullhögg, 61 år.

1851 25 maj en piga från Ekeby gick om morgonen med hälsan åt skogen med boskapen, kom ej hem på aftonen, dagen därpå fanns hon död i skogen. (Ekeby fick namnet Johannislund i mitten på 1700-talet efter Johan Månsson Ulfsparre, nu heter det åter Ekeby).

1661 6 november Svens dotter i Andenäs, 8–9 år, ihjälkramad av en sten i skogen då hon gick vall.

1665 1 oktober Måns soldats små barn i Torp, som brändes upp med stugan.

1675 2 december en dräng, Olof Pålsson i Ruda, 27 år, död av näs-blod.

1676 27 februari en valgosse från Krakenäs, Sven, 16 år, fälldes ihjäl sig med ett träd.

1683 28 maj Per Eriksson i Husby, 39 år, högg sig med tällyxa i knät, när ledvattnet var utlupet blev han död.

1688 14 februari en främmande tiggare, som fördes från socken till socken, död mellan Nora och Brenäs.

1689 16 juli Jon Jonsson i Rolltorp, 66 år, död av ett olyckligt fall på en tjärmlia.

1712 27 juni Erik Nilsson i Frängsäter, 27 år, som gifte sig annandag pingst, blev dagen därpå häftigt sjuk och betagen av yrhet, så att 4–5 karlar med svårighet kunde hålla honom, var sjuk fyra dagar, under sjukdomen luktade hans kropp "Muscus", (Muscus är moss). 1713 22 november Sven i Hampnäs, 71 år, fanns död på Bjälken, på hemväg från Ö. Vingåkers kapell.

Stark känsla för Skedevi

På en av sidorna i Skedevidräkten ses en ung flicka i Skedevidräkt. Flickan var författarens dotter Maud, som då 1928 var 17 år.

Oblatask är äldsta klenoden

Skedevi kyrkas inventarier behandlas utförligt av Ericsson. Den äldsta inventarieförteckningen skall vara från 1574.

Socknens dåvarande högre ståndspersoner skänkte mycket. Beata Margareta Uggla på Johannislund, som "minne efter sin Sal. Herre Baron Cammarherren och Capitän för Östansängs Compagnie Hr Carl Gustaf Ulfspärre", skänkte flera föremål.

Äldst bland föremålen är en oblatask av elfenben och förgylld silver. Den skall vara framställd omkring år 1325.

Sköldarna i kyrkan var 1928 20 till antalet. Vapensköldar i trä varav tre huvudbaner från Ulfspärrens, en från Ugglas. Ett vapen är efter Beata Bonde. Hon dog på Tisenhult 1680. Ulfspärrens och Ugglas släkter innehade under århundraden Tisenhult och Johannislund (Ekeby).

Kyrkogården omtalas i protokoll från en stämman i klokkarstugan 26 april 1671. Man måste fastslå gränsen mellan kyrkogården och Hagby, som då ägdes av Louist de Geer.

Man vet inte bestämt om kyrkomur funnits före början av 1700-talet. Men 1707 fick socknenmännen (bönderna) förmaningen att "välja laga at deras Kyrkemurs Tak äre behållne".

Västra kyrkogårdsmuren flyttades ut 1778. Grönt målade järnportar bortogs 1823 eller 1824. År 1821 beslöt om utvidgning i norr varvid krävdes att varje hemman körde fram 20 lass sten kommande vinter. Det gick åt över 1.000 lass!!

Rnligt muntligt tradition skall på 1800-talets första del ha planterats träd, som omger huvudgångens bredare del, på initiativ av rotemästaren, nämndemannen och kyrkorådsmedlemmen Jan Persson i Torpa.

Det berättas att denne Jan Persson brukade åka till kyrkan i förd försknin och med oxar som dragare. Hans bouppteckning visade på att besparingarna satts i 14 silverbågar, men han hade endast två skjortor.

Men Jan Perssons vilorum på den kyrkogård han ägnade så mycket omtanke är bortglömt. . .

Första sockenstämmoprotokollet är av år 1619. Först från 1663 blir protokollen verkligt utförliga. Från 1738 till 1806 hade protokollen skrivits i ett särskilt häfte, vilket enligt Ericsson sannolikt förkommit.

Man får reda på att 23-24 kannor nativdrömm förbrukats per år i början på 1680-talet varför man vill få fler än fyra tunnors vinkorsråg i anslag.

Inkomster var ofta på den här tiden skallepengar - överskott efter skallgångsjakt på större rovdjur. År 1645 fick kyrkan motta två björnhudar, men de fattiga givarna fick sju daler.

Fattigvården var primitiv. De som kunde fick gå omkring och tigga. De fullständigt orkeslösa intogs på fattigtugan vid kyrkan och fick leva på gåvor i samband med barn-dop, bröllop och begravningar. Vid biskopsvisitationen 1745 fanns endast fem personer på fattigtugan, ytterligare fem hade underhåll. Ingen gick omkring och tiggede.

OHYGGLIG HUNGER

Hungeråret 1651 var nöden ohygglig. Dödsiffran steg till 88 mot normalt 10-20. Men endast elva fall i dödboken angavs vara direkt orsakade av hungern.

Åren 1650-51 antecknas som döda av hunger en Lars Lunnewaldson i Stenkulla, en tiggare död i skogen vid Fogeltorp, en man från Käxelvik och en kvinna och man från Mullsäter "döde i hungersnöd", Jon

Man vet med säkerhet att tre kom tillbaka. Soldaterna Hans Brant och Nils Damberg samt fänriken Samuel Croning.

dräng på Noraskog, en hustru i Espetorp och en pige i Räfvenäs dötto, en tiggare från Tjällmo död av hunger i Husbykogen och som avslutning en tiggarpojke fanns död av hunger i Husby kohage.

Hungerdöda återkom senare 1674-75 och 1710. Då på Frogetorp, Jonsberg på Töllings ågor och vid Johannislund (en f.d. amma).

Efter det att mesta delen av 1600-talet omfattat 10-20 döda i Skedevi, undantagandes nödåren, steg siffrorna på 1690-talet med befolkningsökningen till 30-40 per år. I stort hölls dessa siffror hela 1700-talet. Undantag var 1696 med 129 dödsfall och epidemilåret 1679 med 75. Då härjade kopporna. År 1688 var ett svårt nödår. Dödsorsaken antecknas dock ingen gång som hunger. Men istället ofta som starkju-kan/rödsot, det vill säga dysenteri - säkert en följd av långvarig undernäring.

"ELÄNDIG TID"

I dödsboken antecknas efter 1698: "Detta året var eländigt, dyr tid, så att jämväl de förmögaste måste äta bark, på hungern följde starksjukan."

År 1699 drogs landet in i stora nordiska kriget. Fyra regementen, däribland Östgöta infanteri, över-skeppades till Tyskland, däribland ett 20-tal män från Skedevi.

Man vet med säkerhet att tre kom tillbaka. Soldaterna Hans Brant och Nils Damberg samt fänriken Samuel Croning.

Hans Carlsson Brant blev knekt 1681 vid Östansängs kompani, gifte sig med Ingeborg Andersdotter, troligen dotter till rothållaren Anders Larsson i Byle och dennes hustru Valborg Joransdotter.

Han fick avsked i Wismar 1700 i maj då han fyllt 50. Kom hem och ärvde ett hemman i Byle, levde till 1742 blev 92 år.

Damberg kom hem från Ryssland 1721 efter krigsfångenskap. Drunknade vid "Sunds värkar" 1738.

Croning kom i fångenskap vid Perevolotjna. Fördes till Sibirien och troligen Tobolsk. Kom hem 1722 och fick fritt uppehåll på Johannislund där han dog 1748 78 år gammal.

LIVLIGA BRÖLLOP

År 1700 beslötts att endast fyra män skulle bära brudpällen vid bröllop - tidigare skulle allt manfolk vara med och pällen hade blivit sönder-riven. . . Samtidigt förmanades församlingen att lära sina barn läsa i bok.

Vi kan vidare läsa om att Pjunkte-Nils inte får inhysas då han inte begått nattvarien under några års tid, att slagsmål ägt rum (1711) i Björnhult efter gudstjänsten, att mellan 1630 och 1690 sex mord och avrättningar inträffat. Bl.a. avrättades 1690 den 26 november en man och en kvinna på Entorpmön därför att de fått barn och mannen varit kvinnans farbror.

Det framgår också att husbehovs-bränningen var av stor omfattning. Söknen hade 54 5/8 hemman. Vid ett tillfälle, 1788, förklarade sig 27 1/8 för 27 1/2 hemman mot husbehovs-bränningen.

Det intressanta protokollet är undertecknat av Nils Engström, Per Persson i Rejmyre, Gabriel Persson i Ölmetorp, Per Månsson i Torpa, Måns Gustafsson i Danstorp, Per Persson i Nora, Eric Larsson i Valleräng, Eric Jonsson i Byle, Per Andersson också Byle.

Den 31 maj 1807 beslötts att Inga kronbröllop fick hållas längre än till tisdag aften från söndagen. . .

Prästen ålades att noga tillse att gästerna inte undfångades så pass att de under hemresan äro i fara att fördärva både sig själva och kreaturen. . .

HEMSK VARGPLAGA

I juni 1823 sattes förbud för septemberkalasen. Tillfället då "ej allenast Guds gåvor blivit missbrukade utan och svordomar, tråtor och slagsmål samt andra laster blivit utövade. . .

Ericsson ägnar i boken dessa inblickar i vardags- och helgdagslivet för cirka 200 år sedan flera sidor. Han skrev om sockenmagasinet, fattigvårdsärenden, folkundervisningen, saltpetertillverkningen, hälso- och sjukvården, skallgångsordningen.

Ernst Ericsson enligt tar

Skallgång förrättades två gånger per år, vår och höst. Skyttar utställdes av valda skallfogdar och fick skjuta endast på varg och lo fram till bakskallet då även räv fick fallas.

Icke-skyttar skulle medföra yxa, pik eller jaktspjut. Var sjunde man i skalledevet var ordningsman.

År 1836 fälldes i Östergötland 22 vargar och 15 lo. Sista björnen i Skedevi lär ha skjutits 1671, sista vargen 1864, sista 1868.

Särskilt på 1800-talet var vargplagan hemsk i Skedevi. Speciellt i utkanten av byarna. Svin, får och hundar togs av vargarna.

År 1818 tillsattes åtta snöfogdar för vägar på vintertid.

År 1826 fick fjärdingsmannen rum i fattigtugan.

Nästan en drunkning

Ernst Ericsson har i boken gjort intressanta utdrag ur dödsängerna. Vi skall här återge några av dessa - plus några som vi under egna forskningar per mikrofilm i Katrineholms stadsbibliotek vaskat fram och funnit intressanta.

De senare med start 1796.

När datum återges bör poängteras att detta i de flesta fall kan vara begravningsdagen. I många fall antecknades inte dödsdagen.

Olycksfallen har dominerats av drunkningar. På cirka 200 redovisade år drunknade i Skedevi 140 personer.

1647 7 januari Per Ingvallson från Sila, drunknade i Silasjön. 37 år.

1654 9 april Jon och hans son från Perstorp drunknade föregående år åtta dagar före jul och blev upptagna 5/4.

1668 8 december begrovs Berie i Skärfors, som drunknade i Tisnaren St. Andreas-aftonen.

1675 trettondagsmorgonen Olof Olofsson i Sila "å ljslägger" i Tisnaren, då han ärnade sig till kyrkan.

1682 17 juli begrovs Olof Hindrics-son i Magnehult, som drunknade i Hunn då han skulle fara hem 10/7 från bröllopet i Sillesjö, 36 år.

1688 24 oktober volontären vid Livgardet Jacob Ulfspärre i gölen vid Johanstorp.

1692 20 oktober Måns Larsson i Braxnäs ovanför Häfla hammar då han skulle följa Gottskalks i Pers-torp lik till kyrkan.

1696 16 februari Per Gottskalksson i Vagaren, 42 år.

1706 26 december (annandag jul) drunknade i Magnehultsjön Gabriel Svensson, 49 år, och Anders Olof-son, 29 år, bägge Magnehult, samt hustrun Brita Olofsdotter i Sägen, 45 år.

1706 6 december Olof Månsson i Frogetorp, 67 år, med honom Ellsabet Gillusdotter, 17 år, drunknade på Frogetorp-sjön.

1713 29 november Olof Månsson i Valleräng, på Kalefjärden, 35 år.

Vidare under 1700-talet - mellan 1722 och 1777 - inträffade drunkningar bl.a. i Hunn, Regnaren, Nylingen, Marsjön, Brosjön, Åtskilliga i Tisnaren. De olyckliga kom från Sund, Kvarnfallet, Kalbo, Torpa, Byle, Braxnäs, Svartorp, Bre-myra och till olyckorna antecknas nedskrivning i not-dal "då han sköt en släde med två lastavar", då han skött nättjade, under fiske, i ån under fiske med luster (Per Folkes-son, Svartorp, 56 år, 1757).

Den mest omtalade drunkningen i Skedevi - jämte de tillfällen flera drunknat samtidigt - torde ha inträffat 18 juli 1826 i Tisnaren. Då drunknade nämligen prostens Sven Engström, den man vars handskrift var sådan att vi nu i eftervärlden har mycket lätt att läsa i husför-hörs-dop-vigsel- och begravnings-böckerna epoken 1790-1826.

KLARADE BRÖLLOPET?

Men det har anteckats andra märkliga orsaker till bortgång än drunkningar.

1620 26 december. Måns hustru i Torstorp "bräddog av ett spöke i källaren."

1645 1 maj Lasse Göransson i Byle av en gran, som han vid fallehuz-

gande själv kullhögg, 61 år.

1651 25 maj en pige från Ekeby gick om morgonen med hälsan åt skogen med boskapen, kom ej hem på aftonen, dagen därpå fanns hon död i skogen. (Ekeby fick namnet Johannislund i mitten på 1700-talet efter Johan Månsson Ulfspärre, nu heter det åter Ekeby).

1661 6 november Svens dotter i Andensås, 8-9 år, ihjälkramad av en sten i skogen då hon gick vall.

1665 1 oktober Måns soldats små barn i Torp, som brändes upp med stugan.

1675 2 december en dräng, Olof Pålsson i Ruda, 27 år, död av näs-blod.

1678 27 februari en valgosse från Krakenås, Sven, 16 år, fälldes ihjäl sig med ett träd.

1683 28 maj Per Eriksson i Husby, 39 år, högg sig med tällyxa i knät, när ledvattnet var utlupet blev han död.

1686 14 februari en främmande tiggare, som fördes från socken till socken, död mellan Nora och Bre-näs.

1689 16 juli Jon Jönsson i Rolltorp, 66 år, död av ett olyckligt fall på en tjärmlia.

1712 27 juni Erik Nilsson i Frängsäter, 27 år, som gifte sig annandag pingst, blev dagen därpå häftigt sjuk och betagen av yrhet, så att 4-5 karlar med svårighet kunde hålla honom, var sjuk fyra dagar, under sjukdomen luktade hans kropp "Muscus", (Muscus är mossa).

1713 22 november Sven i Hampnäs, 71 år, fanns död på Bjälken, på hem-väg från Ö. Vingåkers kapell.

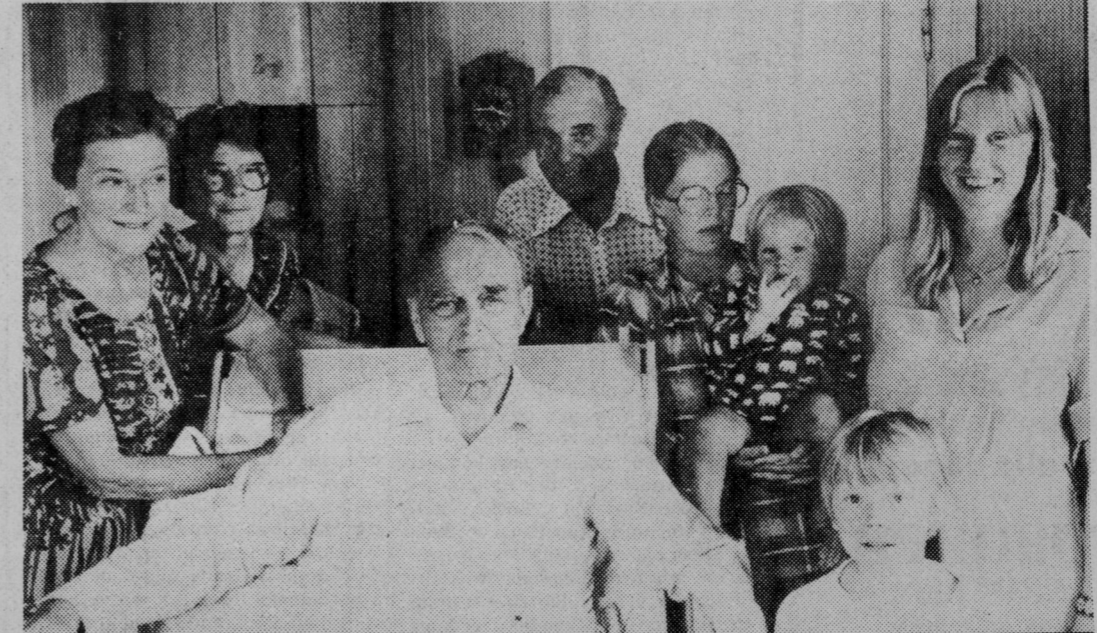
Elsa Ericsson, Vingåker, på sitt 92:a år, med mors kusins Ernst Erikssons Skedevidbok.

Stark känsla för Skedevi

Känslan för Skedevi är ofta mycket stark hos sockenbor i forskningsringen. 75 meter från kyrkan sommarbor i fyra generationer förra kantors-familjen Östergren.

I centrum på bilden 86-åriga Sven, tidigare disponent i Forshaga, omgiven av tre barn: Ingrid Örtegren-Holmberg, läkare/konstmärinna, Göteborg, Kerstin Örtegren-Källgren, läkare i Umeå, Erik civilekonom i Göteborg. På bilden finns vidare två barnbarn med två barnbarnsbarn, nämligen Alna från Robertsfors med 1,5-åriga Johanna, och Anna från Umeå med 7-åriga Henrik.

Sven Örtegren ska säga mors-farsfar om "Ruda-kungen". Han som i början av 18-talet köpte 11 storgårdar av greve Bonde på Kjesäter.

Den äldsta kända klenoden i Skedevi, oblatasken från 300-talet. Förvaras liksom kyrksilveret nu "nägonstans" ett bankvalv.

Skedeviboken berättar om svåra umbäranden

"Bilder ur sockenlivet" är Ernst Ericssons kapitel V, det sista, i boken – och den verkligt spännande läsningen. I inledningen säger författaren att han skall försöka framkalla några bilder ur sockenlivet i Skedevi under gångna tider och fram till 1830-talet. Men Ericsson bekl-

gar att de äldsta kyrkoböckernas notiser är sparsamma, att en lucka uppstått på 70 år i sockenstämmoprotokollen och att endast de 20 åren 1807–1826 har något riktigt givande att komma med.

Hungern skördade offer

Första sockenstämmoprotokollet är av år 1619. Först från 1633 blir protokollet verkligt utförliga. Från 1738 till 1806 hade protokollet skrivits i ett särskilt häfte, vilket enligt Ericsson sannolikt förkommit. Man får reda på att 23–24 kannor nattvarsvin förbrukats per år i början på 1690-talet varför man vill få fler än fyra tumors vinkornsråg i anslag. Inkomster var ofta på den här tiden skallepengar – överskott efter skallgångsjakt på större rovdjur. År 1645 fick kyrkan motta två björnhudar, men de fattiga givarna fick sju daler. Fattigvården var primitiv. De som kunde fick gå omkring och tigga. De fullständigt orkeslösa intogs på fattigstugan vid kyrkan och fick leva på gåvor i samband med barn- och bröllop och begravingar. Vid biskopsvisitationen 1745 fanns endast fem personer på fattigstugan, ytterligare fem hade underhåll. Ingen gick omkring och tiggede.

OHYGGIG HUNGER

Hungeråret 1651 var nöden ohygglig. Dödsfall steg till 88 mot normalt 10–20. Men endast elva fall i dödboken angavs vara direkt orsakade av hunger.

Åren 1650–51 antecknas som döda av hunger en Lars Lunnevalson i Stenkulla, en tiggarska drunknad i Möjesjön, en tiggare död i skogen vid Fogelorp, en man från Käxelvik och en kvinna och man från Mullsäter "döde i hungersnöd", Jon

dräng på Noraskog, en hustru i Espetorp och en piga i Rätvénas dito, en tiggarska från Tjällmo död av hunger i Husbykogen och som avslutning en tiggarpojke fanns död av hunger i Husby kohage.

Hungerdöd återkom senare 1674–75 och 1710. Då på Frogetorp, Jonsberg på Töllingsågor och vid Johannislund (en f.d. amma).

Efter det att mesta delen av 1600-talet omfattat 10–20 döda i Skedevi, undantagades nöddåren, steg siffrorna på 1690-talet med befolkningsökningen till 30–40 per år. I stort hölls dessa siffror hela 1700-talet. Undantag var 1696 med 129 dödsfall och epidemilåret 1679 med 75. Då härjade kopporna. År 1688 var ett svårt nöddår. Dödsorsaken antecknas dock ingen gång som hunger. Men istället ofta som starksjukan/rödsot, det vill säga dysenteri – säkert en följd av långvarig undernäring.

"ELÄNDIG TID"

I dödsboken antecknas efter 1698: "Detta året var eländig, dyr tid, så att jämväl de förmögaste måste äta bark, på hungern följde starksjukan."

År 1699 drogs landet in i stora nordiska kriget. Fyra regementen, däribland Östgöta infanteri, överskeppades till Tyskland, däribland ett 20-tal män från Skedevi.

Man vet med säkerhet att tre kom tillbaka. Soldaterna Hans Brant och Nils Damborg samt fänriken Samuel Croning.

Hans Carlsson Brant blev knekt 1681 vid Östansångs kompani, gifte sig med Ingeborg Andersdotter, troligen dotter till rotehållaren Anders Larsson i Byle och dennes hustru Valborg Jöransdotter.

Han fick avsked i Wismar 1700 i maj då han fyllt 50. Kom hem och ärvde ett hemman i Byle, levde till 1742 blev 92 år.

Damborg kom hem från Ryssland 1721 efter krigsfångenskap. Drunknade vid "Sunds värkar" 1738.

Croning kom i fångenskap vid Perevolotjna. Fördes till Sibirien och troligen Tobolsk. Kom hem 1722 och fick frött uppehåll på Johannislund där han dog 1748 78 år gammal.

LIVLIGA BRÖLLOP

År 1700 beslöt man endast fyra män skulle bära brudpallen vid bröllop – tidigare skulle allt manfolk vara med och pällen hade blivit sönderripen... Samtidigt förmanades församlingen att lära sina barn läsa i bok.

Vi kan vidare läsa om att Pjunkte-Nils inte får inhysas då han inte begått nattvarden under några års tid, att slagsmål ägt rum (1711) i Björnhult efter gudstjänsten, att mellan 1630 och 1690 sex mord och avrättningar inträffat. Bl.a. avrättades 1690 den 26 november en man och en kvinna på Entorpmön där för att de fått barn och mannen varit kvinnans farbror.

Det framgår också att husbehovsbränningen var av stor omfattning. Socken hade 54 5/8 hemman. Vid ett tillfälle, 1788, förklarade sig 27 1/8 för, 27 1/2 hemman mot husbehovsbränningen.

Det intressanta protokollet är undertecknat av Nils Engström, Per Persson i Rejmyre, Gabriel Persson i Ölmatorp, Per Månsson i Torpa, Måns Gustafsson i Danstorp, Per Persson i Nora, Eric Larsson i Valleräng, Eric Jonsson i Byle, Per Andersson också Byle.

Den 31 maj 1807 beslöt man att inga kronbröllop fick hållas längre än till tisdag aften från söndagen...

Prästen ålades att noga tillse att gästerna inte undfagnades så pass att de under hemresan äro i fara att fördräva både sig själva och kreaturen...

HEMSK VARGPLAGA

I juni 1823 sattes förbud för septemberkalasen. Tillfället då "ej allenast Guds gåvor blivit missbrukade utan och svordomar, trätor och slagsmål samt andra laster blivit utövade..."

Ericsson ägnar i boken dessa inblickar i vardags- och helgdagslivet för cirka 200 år sedan flera sidor. Han skrev om sockenmagasin- och fattigvårdsärenden, folkundervisningen, saltpetertillverkningen, hälso- och sjukvården, skallgångsordningen.

Ernst Ericsson enligt tavlan i Skedevi församlingsher.

Skallgång förrättades två gånger per år, vår och höst. Skyttar utställdes av valda skallfogdar och fick skjuta endast på varg och lo fram till bakskalet då även räv fick fallas.

Ikke-skyttar skulle medföra yxa, pik eller jaktspjut. Var sjunde man i skalldrevet var ordningsman.

År 1836 fälldes i Östergötland 25 vargar och 15 lo. Sista björnen i Skedevi lär ha skjutits 1871, sista vargen 1894, sista 1898.

Särskilt på 1800-talet var vargplagan hemska i Skedevi. Speciellt i utkanten av byarna. Svin, får och hundar togs av vargarna.

År 1818 tillsattes åtta snöfogdar för vägarna vintertid.

År 1826 fick fjärdingsmannen rum i fattigstugan.

STÄMMINGSFULLT

Författaren berättar så också i sin egen barndom på 1870-tal Kyrkvallen och sjöstranden fötödde på söndagsmorgnarna stämmingsfull anblick. Det vrimla av högtidsklädda skurar. De kyrfarande kom, särskilt från sockne sydöstra del, i stora båtar. Än upp till åtta par åror brukade Från Tisenö, Johannislund, Tisehult, Brenäs, Häfla, Sund, Nora och Starnäs.

Utöver registret avslutar Ericsson sin bok med uppräknande av kyrkoherdar, dokument över släkten Ulfsparre och Uggla samt inventeringsprotokoll av 1829 öv vapensköldarna.

Arung nämns som först känd kyrkoherde, 1380, Axel Gottfr Jacobsson, Katrineholmsadvokat Lemnart Ponténs farfar, som d. 23:e (1928).

Nästan en drunkning per år

Ernst Ericsson har i boken gjort intressanta utdrag ur dödsboken. Vi skall här återge några av dessa – plus några som vi under egna forskningar per mikrofilm i Katrineholms stadsbibliotek vaskat fram och funnit intressanta. De senare med start 1796.

När datum återges bör poängteras att detta i de flesta fall kan vara begravningsdagen. I många fall antecknades inte dödsdagen.

Olycksfallen har dominerats av drunkningar. På cirka 200 redovisade år drunknade i Skedevi 140 personer.

1647 7 januari Per Ingvallson från Sila, drunknade i Silasjön. 37 år.

1654 9 april Jon och hans son från Perstorp drunknade föregående år åtta dagar före jul och blev upptagna 5/4.

1688 8 december begrovs Berie i Skärfors, som drunknade i Tisnaren St. Andreas-afonen.

1675 trestondagsmorgonen Olof Olofsson i Sila "å jslägger" i Tisnaren, då han ärnade sig till kyrkan. 1682 17 juli begrovs Olof Hindricsson i Mågnehult, som drunknade i Hunn då han skulle fara hem 10/7 från bröllopet i Sillesjö, 36 år.

1688 24 oktober volontären vid Livgardet Jacob Ulfsparre i gölen vid Johanstorp.

1692 20 oktober Måns Larsson i Braxnäs ovanför Häfla hamnar då han skulle följa Gottskalks i Persstorp lik till kyrkan.

1696 16 februari Per Gottskalksson i Vagaren, 42 år.

1706 26 december (annandag jul) drunknade i Mågnehultsjön Gabriel Svensson, 49 år, och Anders Olofsson, 29 år, bägge Mågnehult, samt hustrun Brita Olofsdotter i Sågen, 45 år.

1708 6 december Olof Månsson i Frogetorp, 67 år, med honom Elisabet Gillusdotter, 17 år, drunknade på Frogetorp-sjön.

1713 29 november Olof Månsson i Valleräng, på Kallefjärden, 35 år. Vidare under 1700-talet – mellan 1722 och 1777 – inträffade drunkningar bl.a. i Hunn, Regnaren, Nylingen, Marsjön, Brosjön, Åtskälliga i Tisnaren. De olyckliga kom från Sund, Kvarnfallet, Kalbo, Torpa, Byle, Braxnäs, Svartorp, Bremyra och till olyckorna antecknas nedkörning i not-dal, "då han sköt en slåde med två lastavar", då han skott-nåttjade, under fiske, i ån under fiske med ljuster (Per Folkesson, Svartorp, 56 år, 1757).

Den mest omtalade drunkningen i Skedevi – jämte de tillfällen flera drunknat samtidigt – torde ha inträffat 18 juli 1826 i Tisnaren. Då drunknade nämligen prästen Sven Engström, den man vars handskrift var sådan att vi nu i eftervärlden har mycket lätt att läsa i husförhörs-dop-vigsel- och begravningsböckerna epoken 1790–1826.

KLARADE BRÖLLOPET? Men det har anteckats andra märkliga orsaker till bortgång än drunkningar.

1620 26 december. Måns hustru i Torstorp "bräddog av ett spöke i källaren."

1645 1 maj Lasse Göransson i Byle av en gran, som han vid falleh-

gande själv kullhögg, 61 år.

1651 25 maj en piga från Ekeby gick om morgonen med hälsan åt skogen med boskapen, kom ej hem på aftonen, dagen därpå fanns hon död i skogen. (Ekeby fick namnet Johannislund i mitten på 1700-talet efter Johan Månsson Ulfsparre, nu heter det åter Ekeby).

1661 6 november Svens dotter i Andenäs, 8–9 år, ihjälkramad av en sten i skogen då hon gick vall.

1665 1 oktober Måns soldats små barn i Torp, som brändes upp med stugan.

1675 2 december en dräng, Olof Pålsson i Ruda, 27 år, död av näsblod.

1676 27 februari en vallgosse från Krakenäs, Sven, 16 år, fälldes ihjäl sig med ett träd.

1683 28 maj Per Eriksson i Husby, 39 år, högg sig med tällyxa i knät, när ledvattnet var utlupet blev han död.

1686 14 februari en främmande tiggare, som fördes från socken till socken, död mellan Nora och Brenäs.

1689 16 juli Jon Jönsson i Rolltorp, 66 år, död av ett olyckligt fall på en tjärmla.

1712 27 juni Erik Nilsson i Frängsäter, 27 år, som gifte sig annandag pingst, blev dagen därpå häftigt sjuk och betagen av yrhet, så att 4–5 karlar med svårighet kunde hålla honom, var sjuk fyra dagar, under sjukdomen luktade hans kropp "Muscus", (Muscus är mossa).

1713 22 november Sven i Hampnäs, 71 år, fanns död på Bjälken, på hemväg från Ö. Vingåkers kapell.

SÄREGNA DÖDSFALL

Mellan 1713 och 1818 har Ernst Ericsson vaskat fram ytterligare drygt 20-talet säregna dödsfall. Jon Danstorp, 41 år, red ihjäl sig, Olof Jacob, 19 år i Kindstorp dog (1719) flykt undan ryssen från Norrköping, Rangvalds hustru i Mullsäter (1721) föll utför ett berg och krossade huvudet, 1728 i februari frös en flyktig hustru från Finland ihjäl på Sund äng. Hon höll sig annars i Julita och tiggede. En pojke föll i faderns ränn till saltkvarn i Bremyra, Olof Olofsson från Solberga, Brenäs ågor slogs av åska 12 juli 1814, flera ungdomar från Byle, Hagen och Frogetorp, slogs ihjäl av hästar.

Ur dödsboken visar Ericsson också på att flera personer även gammal tid uppnådde mycket höga ålder. År 1690 antecknas att Erik svärmar i Tottorp avlidit 110 år gammal, 1696 Jon Larsson i Lyng den 104 år, 1683 Gertrud Arvidsdotter, Olof Jönssons mor i Nora, blint 20 år, 103 år.

Vi kan fylla på med följande ur Skedevi dödsböcker:

Den 25 juni 1796 drunknad drängen Anders Persson ifrån Hampenäs (Svenstorp) då han om morgonen skulle på östkrock ro hen från Nora. 22 år, 3 mån.

Den 29 oktober 1802: Drängen Olof Carlsson ifrån Eksjö blev död af et vedlass, som föll över honom. 1 år, 2 mån.

DOG I RÖDSOT

Vid Regnmyra (Rejmyre) Sjö och soldattorp var det stor sorgen september 1810. Vid Sågen dog i er och samma familj sex personer rödsot. Av dem fem barn och deras farmor. Den 14 september 66-åriga Britta Ericsson. Mellan 2-29 september barn i åldern 5, 2, 9 och 6 år samt 6 månader. På Soldattorpe barn 6 år respektive 11 månader

Elsa Ericsson, Vingåker, på sitt 92:a år, med mors kusins Ernst Erikssons Skedevibok.

Stark känsla för Skedevi

Första sockenstämmoprotokollet är av år 1619. Först från 1653 blir protokollen verkligt utförliga. Från 1738 till 1806 hade protokollen skrivits i ett särskilt häfte, vilket enligt Ericsson sannolikt förkommit.

Man får reda på att 23-24 kannor nattvardsvin förbrukats per år i början på 1680-talet varför man vill få fler än fyra tunnors vinkornsråg i anslag.

Inkomster var ofta på den här tiden skalpengar - överskott efter skallgångsjakt på större rovdjur. År 1645 fick kyrkan motta två björnhudar, men de fattiga givarna fick sju dalers.

Fattigvården var primitiv. De som kunde fick gå omkring och tigga. De fullständigt orkeslösa togs på fattigtugan vid kyrkan och fick leva på gåvor i samband med barn-dö, bröllop och begravningar. Vid biskopsvisitationen 1745 fanns endast fem personer på fattigtugan, ytterligare fem hade underhåll. Ingen gick omkring och tiggede.

OHYGLIG HUNGER

Hungeråret 1651 var nöden ohygglig. Dödsfall steg till 88 mot normalt 10-20. Men endast elva fall i dödboken angavs vara direkt orsakade av hungern.

Åren 1690-91 antecknas som döda av hunger en Lars Lunnevalson i Stenkulla, en Uggerska drunknad i Mjösesjön, en Uggerska död i skogen vid Frogetorp, en man från Käkelvik och en kvinna och man från Mullsäter "döde i hungersnöd", Jon

dräng på Noraskog, en hustru i Espetorp och en piga i Råfvénas dito, en Uggerska från Tjällmo död av hunger i Husbykogen och som avslutning en tiggarpojke fanns död av hunger i Husby kohage.

Hungerdöd återkom senare 1674-75 och 1710. Då på Frogetorp, Jonsberg på Töllings ågor och vid Johannislund (en f.d. amma).

Efter det att mesta delen av 1600-talet omfattat 10-20 döda i Skedevi, undantogs nöden, steg stiftorna på 1690-talet med befolkningsökningen till 30-40 per år. I stort hölls dessa siffror hela 1700-talet. Undantag var 1698 med 120 dödsfall och epidemier 1679 med 75. Då härjade kopporna. År 1698 var ett svårt nödår. Dödsorsaken antecknas dock ingen gång som hunger. Men istället ofta som starkjukan/rödsot, det vill säga dysenteri - säkert en följd av långvarig undernäring.

"ELÄNDIG TID"

I dödsboken antecknas efter 1698: "Detta året var eländig, dyr tid, så att jämväl de förmögaste måste äta bark, på hungern följde starkjukan."

År 1699 drogs landet in i stora nordiska kriget. Fyra regementen, däribland Östgöta infanteri, över-skeppades till Tyskland, däribland ett 20-tal man från Skedevi.

Man vet med säkerhet att tre kom tillbaka. Soldaterna Hans Brant och Nils Damberg samt färriken Samuel Croning.

Hans Carlsson Brant blev knekt 1681 vid Östansångs kompani, gifte sig med Ingeborg Andersdotter, troligen dotter till rotehållaren Anders Larsson i Byle och dennes hustru Valborg Jöransdotter.

Han fick avsked i Wismar 1700 i maj då han fyllt 50. Kom hem och ärvde ett hemman i Byle, levde till 1742 blev 92 år.

Damberg kom hem från Ryssland 1721 efter krigsfångenskap. Drunknade vid "Sunds värkar" 1738.

Croning kom i fångenskap vid Perivolotjna. Fördes till Sibirien och troligen Tobolsk. Kom hem 1722 och fick fritt uppehälle på Johannis-lund där han dog 1748 78 år gammal.

LIVLIGA BRÖLLOP

År 1700 beslöts att endast fyra man skulle bära brudpällen vid bröllop - tidigare skulle allt manfolk vara med och pällen hade blivit sönderri-ven... Samtidigt förmanades församlingen att lära sina barn läsa i bok.

Vi kan vidare läsa om att Pjunkte-Nils inte får inhysas då han inte be-gått nattvarden under några års tid, att slagsmål ägt rum (1711) i Björn-hult efter guds tjänsten, att mellan 1693 och 1699 sex mord och avrätt-ningar inträffat. Bl.a. avrättades 1690 den 28 november en man och en kvinna på Entorpmön därför att de fått barn och mannen varit kvin-nans förbror.

Ernst Ericsson enligt tavlan i Skedevi församling.

Skallgång förrättades två gånger per år, vår och höst. Skyttar utstäl-des av valda skallfogdar och fick skjuta endast på varg och lo fram till bakskallet då även räv fick föl-las.

Iske-skyttar skulle medföra yxa, pik eller jaktspjut. Var sjunde man i skalldrevet var ordningsman.

År 1836 fälldes i Östergötland 25 vargar och 15 lo. Sista björnen i Skedevi lär ha skjutits 1671, sista vargen 1884, sista 1893.

Särskilt på 1800-talet var varglä-gan hemsk i Skedevi. Speciellt i ut-kanten av byarna. Svin, får och hundar togs av vargarna.

År 1818 tillsläpades åtta snöfogdar för vägnarna vintertid.

År 1826 fick fjärdingsmannen rum i fattigtugan.

Åren 1690-91 antecknas som döda av hunger en Lars Lunnevalson i Stenkulla, en Uggerska drunknad i Mjösesjön, en Uggerska död i skogen vid Frogetorp, en man från Käkelvik och en kvinna och man från Mullsäter "döde i hungersnöd", Jon

Nästan en drunkning per år

Ernst Ericsson har i boken gjort intressanta utdrag ur dödsängerna. Vi skall här återge några av dessa - plus några som vi under egna forskningar per mikrofilm i Katrineholms stadsbibliotek vaskat fram och funnit intressanta. De senare med start 1796.

När datum återges bör poängteras att detta i de flesta fall kan vara begravningsdagen. I många fall antecknades inte dödsdagen.

Olycksfallen har dominerats av drunkningar. På cirka 200 redovisade år drunknade i Skedevi 140 personer.

1647 januari Per Ingvaldson från Sila, drunknade i Silasjön. 37 år.

1654 9 april Jon och hans son från Persorp drunknade föregående år åtta dagar före jul och blev upp-tagna 5/4.

1698 8 december begrovs Berie i Skärfors, som drunknade i Tisnaren St. Andreas-afonen.

1675 trettondagsmorgonen Olof Olofsson i Sila "Åt islägger" i Tisna-ren, då han ärnade sig till kyrkan.

1682 17 juli begrovs Olof Hindrics-son i Magnehult, som drunknade i Hunn då han skulle fara hem 10/7 från bröllopet i Sillesjö, 36 år.

1688 24 oktober volontären vid Liv-gardet Jacob Ulfsparre i gölen vid Johanstorp.

1692 20 oktober Måns Larsson i Braxnäs ovanför Häfla hamnar då han skulle följa Gottskalks i Pers-orp lik till kyrkan.

1695 1 maj Lasse Göransson i Byle av en gran, som han vid fallehug-

gande själv kullhögg, 61 år.

1651 25 maj en piga från Ekeby gick om morgonen med hälsan åt skogen med boskapen, kom ej hem på aftonen, dagen därpå fanns hon död i skogen. (Ekeby fick namnet Johannislund i mitten på 1700-talet efter Johan Månsson Ulfsparre, nu heter det åter Ekeby).

1661 6 november Svens dotter i Andenäs, 8-9 år, ihjälkramad av en sten i skogen då hon gick vall.

1665 1 oktober Måns soldats små barn i Torp, som brändes upp med stugan.

1675 2 december en dräng, Olof Pålsson i Ruda, 27 år, död av näs-blod.

1676 27 februari en valgosse från Krakenäs, Sven, 16 år, fälldes ihjäl sig med ett träd.

1683 28 maj Per Eriksson i Husby, 30 år, högg sig med tällyxa i knät, när ledvattnet var utlupet blev han död.

1686 14 februari en främmande tig-gare, som fördes från socken till socken, död mellan Nora och Bre-näs.

1689 16 juni Jon Jönsson i Rolltorp, 66 år, död av ett olyckligt fall på en tjärmla.

1712 27 juni Erik Nilsson i Frångsä-ter, 27 år, som gifte sig ammandag pingst, blev dagen därpå häftigt sjuk och betagen av yrhet, så att 4-5 karlar med svårighet kunde hålla honom, var sjuk fyra dagar, under sjukdomen luktade hans kropp "Muscus", (Muscus är mossa).

1713 22 november Sven i Hampnäs, 71 år, fanns död på Bjälken, på hem-väg från Ö. Vingåkers kapell.

SÄREGNA DÖDSFALL

Mellan 1713 och 1818 har Ericsson vaskat fram ett stort antal säregna dödsfall. Danstorp, 41 år, red ihjäl sig Jacob, 19 år i Kindstorp dog flykt undan ryssen från Norr Rangvalds hustru i Mullsäter föll utför ett berg och kross vudet, 1728 februari fröe en hustru från Finland ihjäl på ång. Hon höll sig annars i ju-tigge. En pojke föll i fadern till saltkvarn i Breymyra, O-son från Solberga, Brenäs slogs av åska 12 juli 1814, flei-personer från Byle, Hag-Frogetorp, slogs ihjäl av hä-

Ur dödsängden visar E också på att flera personer gammal tid uppnådde myc-ålder. År 1690 antecknas att svärnor i Tortorp avlidit gammal, 1698 Jon Larsson den 104 år, 1683 Gertrud Ar-ter, Olof Jönssons mor i Nor-20 år, 103 år.

Vi kan fylla på med följ-Skedevis dödsböcker:

Den 25 juni 1796 dru-drängen Anders Persson Hampenäs (Svenstorp) då morgonen skulle på östkock från Nora. 22 år, 3 mån.

Den 29 oktober 1802: Dräng Carlsson ifrån Eksjö blev dö-vedliss, som föll öfter hö-år, 2 mån.

DÖG I RÖDSOT

Vid Regmyra (Rejmyr och soldattorp var det stort september 1810. Vid Sagen och samma familj sex per rödsot. Av dem fem barn och farmor. Den 14 september Britta Ericsson. Mellan 1-tember barn i åldern 5, 2, 9, samt 6 månader. På Soldat-barn 6 år respektive 11 r-gamla.

Den 11 april 1816 blev av vä-nebrända i Torpa husmätn Månsson 75 år, Per Persson hustrun Britta Ericsson dotter barnen Erik, Per, Lars res och 2 år.

Den 28 december 1817: Erik Olofsson ifrån Bylesfa fanns död på vägen emellan och torpet der han bodde modligen död av köld. 70 år.

31 juli 1820: Torparen And-dersson från Alkäret drun-Hunn då han bärgade sjöf-år, 4 mån.

12 augusti 1821: Dränge Malmsten ifrån Lomsjötorp saltpettersjudande Pann-Regmyra (Rejmyre) me-derefter 3:ne veckor unde-plågor. Död i en ålder av 1-mån.

25 december 1822 Flickan Ericsson dotter från Torp drun-sjön Tisnaren då hon juldag till kyrkan. 10 år, 9 månade

Elsa Ericsson, Vingåker, på sitt 92:a år, med mors kusins Ernst Erikssons Skedevisbok.

Stark känsla för Skedevi

Känslan för Skedevi är ofta mycket stark hos sockenbor i församlingen. 75 meter från kyrkan sommarbor i fyra generationer förra kantors-familjen Östergren.

I centrum på bilden 86-årige Sven, tidigare disponent i Forshaga, omgiven av tre barn: Ingrid Örtegren-Holmberg, läkare/konstnärinna, Göteborg, Kerstin Örtegren/Källgren, läkare i Umeå, Erik, civilekonom i Göteborg. På bilden finns vidare två barn-barn med två barnbarnsbarn, nämligen Alma från Robertsfors med 1,5-åriga Johanna, och Anna från Umeå med 7-årig Henrik.

Sven Örtegren ska säga mor-farsfar av "Ruda-kungen". Han som i början av 18-talet köpte 11 storgårdar av greve Bonde på Kjesäter.